

Dyslexie-protocol

Algemene schoolgegevens

Sondervick College
School voor vmbo, havo, atheneum en gymnasium

Knegselseweg 30
5504 NG Veldhoven
040-2309444
info@sondervick.nl
www.sondervick.nl

Brin: 15BS

Aantal leerlingen op 1 oktober 2014: 2257
Aantal dyslectische leerlingen: 300 = 13%

Het Sondervick College is een school onder het bevoegd gezag van de Vereniging O.M.O. te Tilburg (Postbus 574, 5000 AN Tilburg)

Ons kenmerk: 42.2/010715/SLP/Dyslexie-protocol/2150122

Inhoud

I	Wat is dyslexie?	1
II	Hoe signaleren we of een leerling dyslectisch is?	3
III	Wie wordt op het Sondervick College als dyslectisch beschouwd?	3
IV	Welke begeleiding krijgen dyslectische leerlingen?.....	3
	De dyslexiepas.....	4
	Sociaal-emotionele ondersteuning.....	4
V	Welke faciliteiten of maatregelen biedt de school?.....	4
	Basisarrangement, compenserende faciliteiten alle dyslectische leerlingen	4
	Extra faciliteiten buiten het basisarrangement	5
	Ondersteunende technologie buiten het basisarrangement	5
	Dispenserende maatregelen, buiten het basisarrangement	6
	Remediërende faciliteiten buiten het basisarrangement	7
VI	Rol van de ouders.....	8
VII	Verantwoordelijkheid van de leerling zelf	8

I Wat is dyslexie?

Het Sondervick College gebruikt voor dit Protocol de volgende definitie van dyslexie (Stichting Dyslexie Nederland):

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau.

De Stichting Dyslexie Nederland spreekt van dyslexie als er sprake is van een achterstand en van didactische resistentie. Dat betekent dat:
De beheersing van het lees- en/of spellingniveau (accuratesse en/of vlotheid) significant ligt onder het niveau dat vereist is in de (onderwijs)situatie waarin de leerling de lees- en spellingvaardigheden moet toepassen.

- Er ondanks adequate remediërende instructie en begeleiding in het verleden problemen in het aanleren en toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau blijven bestaan. Met het verleden kan worden bedoeld in het basis- of voortgezet onderwijs.

Dyslexie heeft een neurologische, erfelijke oorzaak. Zonder op de fysische details ervan in te gaan kan er worden geconstateerd dat dyslectische leerlingen:

- Een automatiseringsprobleem hebben: lezen en spellen gaan niet vanzelf.
- Moeite hebben met het doorzien van de klankstructuur van een taal (fonologisch bewustzijn).
- Nauwelijks beseffen dat woorden uit losse klanken bestaan (fonemisch bewustzijn).
- Moeite hebben om afzonderlijke klanken te herkennen en klank- en schriftbeeld te koppelen.
- Moeite hebben om snel beschikbare taal- en symboolkennis uit het geheugen op te halen (benoemsnelheid).

Er is geen sprake van dyslexie als het IQ van een leerling lager is dan 70 en/of als de lees- en spellingproblemen het gevolg zijn van nadelige omgevingsfactoren.

Op het Sondervick College heeft ca. 13 % van de leerlingen een dyslexie verklaring. Dit aantal is de laatste jaren vrij constant. Landelijk lag dit percentage volgens het CBS in 2014 rond de 4%.

Dyslexie kan leiden tot:

- het ontstaan van problemen met taken, vakken en situaties die een beroep doen op de geletterdheid; leerlingen ervaren hoge tijdsdruk bij het uitvoeren van talige taken en maken meer nauwkeurigheidfouten bij taaltaken.
- het frustreren van talent door onvoldoende geletterdheid; dyslexie kan de intellectuele of creatieve ontwikkeling van leerlingen hinderen.
- het ondervinden van problemen met het behalen van schoolse kwalificaties die in overeenstemming zijn met de aanleg van het kind; afstromen naar een lagere vorm van onderwijs is meestal geen oplossing voor een leerling met dyslexie.
- het ontstaan van problemen in het sociaal-emotioneel functioneren van de leerling daar waar het gaat om taak-/werkhouding: verminderd zelfvertrouwen, slechte werkhouding en onvoldoende werkverzorging.

II Wie wordt op het Sondervick College als dyslectisch beschouwd?

Elke leerling die een valide dyslexieverklaring met het daarbij horende onderzoeksverslag kan overleggen, wordt beschouwd als zijnde dyslectisch.

Het Sondervick College accepteert als valide elke verklaring die door een BIG-geregistreerde GZ-psycholoog of orthopedagoog, die verbonden is aan een erkende praktijk of instelling is uitgegeven.

In de dyslexieverklaring moet expliciet zijn aangegeven:

- a) Welke ernstige belemmeringen de leerling ondervindt bij het volgen van onderwijs of in het functioneren in de samenleving.
- b) Welke concrete maatregelen, faciliteiten, materialen en begeleidings- en behandelingsvormen voor de leerling noodzakelijk zijn en welke extra inspanningen door de leerling zelf geleverd moeten worden.
- c) De uitslag van een volledig IQ onderzoek, niet ouder dan twee jaar.
- d) Mochten gegevens genoemd onder a, b of c ontbreken dan is nader onderzoek noodzakelijk. In enkele gevallen kan dit door het Sondervick college intern afgenomen worden.

Een kopie van de dyslexieverklaring blijft in het dossier van de leerling.

Een dyslexie verklaring uit het buitenland is in principe ongeldig in Nederland.

III Hoe signaleren we of een leerling dyslectisch is?

Een aantal leerlingen komt al binnen met een dyslexieverklaring van de basisschool.

Bij andere leerlingen manifesteert zich het probleem pas in het voortgezet onderwijs. Dat zijn vaak leerlingen die hun zwakke technische lees- en spellingvaardigheden hebben kunnen compenseren met goede verbale vaardigheden en algemene kennis. Ze kunnen goed luisteren en begrijpend lezen en daarmee hun leesfouten corrigeren.

Bij aanmelding bekijkt het Sondervick College het onderwijskundig rapport van de basisschool, het aanmeldingsformulier van de ouders en is er een gesprek met de leerkracht van groep acht.

Tijdens dit gesprek komt de dyslexie van de betreffende leerling aan de orde.

Tijdens de eerste weken van het schooljaar wordt bij alle brugklassers een screeningsonderzoek afgenomen. De resultaten daarvan worden kritisch bekeken door het RT-team. Zij signaleren of de leerling in aanmerking moet komen voor een vervolgonderzoek. Daarbij wordt ook de orthopedagoog van de school ingeschakeld. Ook de ouders/verzorgers kunnen via de mentor en jaarleider/kernteamcoördinator om een vervolgonderzoek vragen als zij of de docenten signaleren dat er sprake is van bijvoorbeeld een traag leestempo, zwakke spelling, lage cijfers voor de talen en/of de zaakvakken).

Als de uitkomsten van het vervolgonderzoek het vermoeden van dyslexie versterken, krijgen de ouders het advies hun kind deel te laten nemen aan een vervolgotraject waarmee de hardnekkigheid van het probleem kan worden aangetoond. Na het volgen van dit programma wordt de leerling weer getest en bij onvoldoende vorderingen worden de ouders schriftelijk op de hoogte gebracht. Men wordt dan geadviseerd om een dyslexie onderzoek in te zetten bij hun kind. Dit onderzoek dient uitgevoerd te worden door een orthopedagoog generalist of GZ psycholoog. Het Sondervick College kan, in samenwerking met en onder supervisie van Mevr. Drs. M.J. van Herpen van orthopedagogenpraktijk "Zorg op Maat", een onderzoek verzorgen. De kosten zijn voor rekening van de ouders.

Ouders kunnen ook kiezen voor een volledig extern onderzoek.

IV Welke begeleiding krijgen dyslectische leerlingen?

Het Sondervick College vindt het belangrijk dat dyslectische leerlingen het onderwijs kunnen volgen dat aansluit bij hun capaciteiten. Zij moeten hun functionele lees- en schrijfvaardigheid, eventueel met hulpmiddelen, vergroten en moeten leren omgaan met hun lees- en/of spellingproblemen. Daarom staat de school voor een integrale aanpak van de begeleiding van dyslectische leerlingen.

Daarvoor is nodig dat de verantwoordelijkheid door alle betrokkenen (docenten, begeleiders, ouders en leerlingen) gedeeld wordt.

Een dyslectische leerling heeft, naast de begeleiding die elke leerling krijgt, soms ook speciale begeleiding en/of faciliteiten nodig. Samen met de ouders en de leerling bespreken de betrokkenen namens de school (orthopedagoog, mentor, of dyslexiecoach) wat de betreffende leerling nodig

heeft. Leidraad daarbij zijn de adviezen die voortkomen uit het dyslexie- en /of psychodiagnostisch onderzoek. Dit mondt uit in begeleidingsadviezen, beschreven op de dyslexiepas, die gedurende de gehele schoolloopbaan voor de leerling beschikbaar blijft. De begeleidingsadviezen worden door de dyslexiecoach in Magister geplaatst. Bij onduidelijkheden hierover kunnen de interne specialisten het rapport interpreteren en het begeleidingsadvies eventueel opnieuw vaststellen.

Gedurende het schooljaar heeft de dyslectische leerling, naar behoefte, altijd de mogelijkheid om een gesprek aan te vragen met de dyslexiecoach.

Gespreksonderwerpen kunnen zijn:

- Of de docenten de toegekende faciliteiten gerealiseerd hebben.
- Of de leerling zelf gebruik heeft gemaakt van de geboden extra mogelijkheden.
- Wat de effecten zijn van de tot dan toe geboden ondersteuning.
- Hoe de leerling er op dat moment voor staat.
- Of meer faciliteiten noodzakelijk zijn.
- Etc.

Ook de mentor of de dyslexiecoach kunnen hiertoe het initiatief nemen.

Jaarlijks wordt voor de herfstvakantie een informatieve ouderavond georganiseerd voor dyslectische leerlingen en hun ouders. Tijdens deze avond worden, onder andere, de leden van het expertiseteam voorgesteld en de ondersteuningsmiddelen gepresenteerd.

De dyslexiepas

Elke leerling met een dyslexieverklaring krijgt een dyslexiepas waarop staat aangegeven op welke faciliteiten hij recht heeft. Deze pas moet hij op school altijd bij zich hebben en op verzoek van een docent of begeleider kunnen tonen.

De pas wordt door de dyslexiecoach naar maat opgesteld.

Ook de aandachtspunten voor de leerling zelf staan op de [achterkant] van de pas vermeld, zie bijlage.

Sociaal-emotionele ondersteuning

Leerlingen met dyslexie zijn vaak onzeker over wat ze wel en niet kunnen. Dat kan leiden tot faalangst of algemene onzekerheid. Zij kunnen op aanvraag van de mentor of het zorgteam deelnemen aan:

- Faalangstreductietrainingen
- Rots en Water
- Gesprek met de dyslexiecoach.

De Dyslexiecoach zal zich als vraagbaak en ambassadeur van een dyslectische leerling opstellen. De dyslectische leerling kan altijd een afspraak maken voor een gesprek als daar behoefte aan is

V Welke faciliteiten of maatregelen biedt de school?

Er zijn vier soorten maatregelen die kunnen worden genomen.

Compenserende, dispenserende en sociaal-emotionele maatregelen, zijn vormen van ondersteuning die elke docent moet kunnen bieden. **Remediërende** maatregelen kunnen alleen in uitzonderlijke gevallen ingezet worden.

Basisarrangement: *compenserende faciliteiten voor alle dyslectische leerlingen.*

Er zijn compenserende faciliteiten die elke dyslectische leerling krijgt, het zogenaamde basisarrangement, en er zijn compenserende faciliteiten die alleen in bijzondere gevallen worden toegekend. Enkel de orthopedagoog of de dyslexiecoach kunnen, met instemming van de opleidingsdirecteur, deze faciliteiten toekennen. Het basisarrangement bestaat uit de volgende maatregelen:

- Om te voorkomen dat leerlingen met name bij de talen in de onderbouw onevenredig veel op spelling beoordeeld worden, zullen alle talen voor alle leerlingen vanaf het eerste leerjaar ook op diverse andere onderdelen toetsen zoals begrijpend lezen en luistervaardigheid.
- Toetsen worden standaard afgenomen in lettertype Arial, groot punt 12 op A4 papier (conform het examen reglement).
- Het coulant beoordelen van spelling.
Afspraken zijn: er geldt voor alle (talen-)docenten een maximum aan aftrek voor de spelling, spelfouten (met uitzondering van regelfouten) tellen voor 50% ten opzichte van fouten

gemaakt door niet-dyslectische leerlingen. Spelling mag niet meer dan 20% van het rapportcijfer bepalen. Er wordt dus getoetst op leesvaardigheid (begrijpend lezen), luistervaardigheid, spreekvaardigheid (daar waar mogelijk), idioom, schrijfvaardigheid en grammatica.

- Alle leerlingen met dyslexie hebben recht op extra tijd
Bij alle toetsen, inclusief schoolexamens, betekent dat een verlenging van 20% met een maximum van een half uur. De dyslectische leerlingen maken deze toetsen soms in een apart lokaal.
Voor proefwerken en overhoringen die binnen een normaal lesuur worden afgenomen, *kan* de extra tijd binnen het klaslokaal op een andere manier worden gerealiseerd door, in plaats van extra tijd, bijvoorbeeld een toets van 50 minuten aan te passen door een (vooraf aangegeven) vraag of vragen over te slaan door een dyslectische leerling, waardoor het een toets van 40 minuten wordt met 10 minuten extra tijd. De normering wordt aangepast zodat ook dyslectische leerlingen het cijfer 10 kunnen behalen.
Ook bij de exacte vakken dient rekening gehouden te worden met tijdsverlenging.
- Een dyslectische leerling mag werken met een leesliniaal, maar moet zelf zorgen voor de aanschaf ervan. Deze liniaal kan via de dyslexiecoach worden besteld.
- Bij luister- en kijktoetsen *mag* een aangepaste versie gebruikt worden. De leerling dient dit, minstens drie werkdagen vóór de toets, bij de vakdocent te melden en zelf op school een draagbare CD-speler te reserveren.
- Alle dyslectische leerlingen kunnen thuis gebruik maken van de thuislicentie voor Claroread. Deze thuislicentie wordt kosteloos beschikbaar gesteld door de school, zolang de leerling op het Sondervick College zit. Voor het [thuis] gebruik van Claroread is een handleiding beschikbaar.

Extra faciliteiten buiten het basisarrangement.

Deze faciliteiten worden toegekend door de dyslexiecoach of orthopedagoog na instemming van de opleidingsdirecteur. Deze worden op de dyslexiepas genoteerd.

Faciliteiten kunnen zijn:

- De leerling krijgt de mogelijkheid om, naast een schriftelijke toets, ook een mondelinge toets te doen. De planning hiervan wordt in overleg met de vakdocent bepaald.
- Vrijstelling voor onvoorbereide voorleesopdrachten.
Een leerling die moeite heeft met het onvoorbereid hardop voorlezen van teksten in de klas, kan hiervan in overleg met de docent vrijgesteld worden en/of het staat op de dyslexiepas.
- Het overnemen van dictaten en bordaantekeningen.
Een leerling die moeite heeft met het maken van aantekeningen of dictaten, kan kopieën of de dictaten/presentatie van de docent krijgen of schrijfwerk van een medeleerling overnemen. Of mag de docent vragen om de gemaakte aantekeningen te controleren.
- Het gebruik maken van luisterboeken en/of boeken met vergroot letterteken.
Een leerling die moeite heeft met het lezen van boeken 'snelheid/begrip' mag gebruik maken van luisterboeken en/of boeken met een vergroot lettertype. Ook voor de moderne vreemde talen zijn momenteel voldoende luisterboeken beschikbaar. Een verfilming van een boek bekijken i.p.v. het lezen/luisteren van een boek is echter niet toegestaan. Een boekverslag mag eventueel mondeling worden toegelicht.
- Gebruik maken van een spraakprogramma (oa Claroread) bij het maken van toetsen.
- Aanpassingen bij af te nemen schoolexamens.
Het aantal toetsen per vak en de te toetsen leerstof ligt vast in het Programma van Toetsing en Afsluiting. Daarop kan voor een dyslectische leerling *géén* uitzondering worden gemaakt. De wijze waarop één of meer onderdelen van het schoolexamen worden afgenomen, kan worden aangepast aan de behoeften van de leerling. Alleen aanpassingen waarmee de leerlingen voorafgaand aan het schoolexamen ervaring hebben opgedaan kunnen in aanmerking komen. De ouders dienen hiertoe een verzoek in bij de jaarleider/kernteamcoördinator.
Ook bij schoolexamens heeft elke leerling recht op extra tijd.

Ondersteunende technologie buiten het basisarrangement.

Zowel thuis als binnen de school zijn er mogelijkheden voor het inzetten van technologische middelen. De dyslexiecoach en de schoolorthopedagoog beslissen of en op welke manier deze binnen de school mogen worden gebruikt.

- Laptop
Een laptop kan worden gebruikt in combinatie met tekst-naar-spraaksoftware en/of voor het typen (handschrift), controleren (spelling) en teruglezen (vergroot) van een tekst. Een leerling met een ernstige of complexe vorm van dyslexie kan toestemming krijgen om tijdens de les

een laptop te gebruiken. De aanschaf ervan is voor rekening van de ouders. Tijdens proefwerkweken en examens heeft de school voldoende devices beschikbaar. Deze bevatten geen bestanden of softwareprogramma's die niet zijn toegestaan.

- **Daisy-speler**
Ouders kunnen op eigen kosten een daisy-speler aanschaffen. Enkele zorgverzekeraars vergoeden de aanschaf. Een daisy-speler heeft voordelen t.o.v. een luisterboek; er kan genavigeerd worden in de tekst, de afspeelsnelheid kan geregeld worden etc.
Leerlingen die toestemming krijgen om in de school met een daisy-speler te werken, kunnen via de school studieboeken bestellen bij Dedicon. De daisy-speler kan slechts worden gebruikt bij het centraal examen. Voor overhoringen, proefwerken en schoolexamens zijn geen daisy-roms voorhanden.
Dit medium is verouderd. Onze voorkeur gaat uit naar het gebruik van een computer/laptop met spraaksoftware.
- **Tekst-naar-spraaksoftware**
De school beschikt over voldoende licenties voor ClaroRead [en een beperkt aantal licenties voor het gebruik van het programma Kurzweil]. De dyslexiecoach en de schoolorthopedagoog bepalen wie er op school gebruik van mogen maken. Dit staat genoteerd op de dyslexiepas. Ook voor deze software kunnen studieboeken bij Dedicon worden aangeschaft. (zie opmerkingen bij 'daisy-speler').
- **Software voor vlot en foutloos schrijven**
Dyslectische leerlingen mogen uitsluitend thuis, dus niet op school, gebruik maken van woordvoorspellers zoals Skippy of WoDy of van programma's zoals Dragon. Voor Engels is er het programma Ginger. De kosten van aanschaf zijn voor de ouders.
- **Mindmapsoftware**
Een mindmap is een diagram opgebouwd uit begrippen, teksten, relaties en/of plaatjes, die zijn geordend in de vorm van een boomstructuur rond een bepaald thema. Leerlingen kunnen er gebruik van maken om leerstof te ordenen, te organiseren, samen te vatten, hoofd- en bijzaken te scheiden, verbanden te leggen, te leren en te onthouden, etc. Ook op school kan deze software worden gebruikt. De aanschaf van de software is voor rekening van de ouders, maar er zijn ook goede gratis te downloaden programma's beschikbaar zoals Freemind.
- **Vertaalsoftware**
Vertaalsoftware en digitale woordenboeken zoals Euroglot mogen alleen thuis worden gebruikt. Gebruik op school is niet toegestaan.
De aanschafkosten zijn voor rekening van de ouders.

Dispenserende maatregelen, buiten het basisarrangement.

Dyslectische leerlingen zullen vooral voor de talen dispensatie willen hebben. De wet biedt daarvoor slechts beperkte ruimte en dan alleen nog maar voor de vakken Frans en Duits. Er is een verschil in mogelijkheden tussen onderbouw en bovenbouw en, in de bovenbouw, tussen mavo, havo en vwo.

Bij aanvragen voor dispensatie volgt de school het advies van het College voor Toetsing en Examens, getiteld "Kandidaten met een beperking".

Dispensatie in de onderbouw MAVO, HAVO, VWO

Vrijstelling voor de moderne vreemde talen is niet mogelijk. De school heeft wel de vrijheid om een eigen invulling te geven aan de moderne vreemde talen. Die vrijheid is voor het vak Engels, dat zonder uitzondering verplicht examenvak is voor alle leerlingen, kleiner dan voor de andere twee talen.

Uitgangspunt is dat alle leerlingen tot en met de derde klas vwo, de derde klas havo en tweede klas mavo het reguliere programma voor de drie moderne vreemde talen volgen. Slechts in uitzonderlijke gevallen kan er in de derde klas havo, de derde klas vwo en tweede klas mavo een aanpassing van het programma voor Frans en Duits plaatsvinden.

Het gaat dan om de leerlingen die buiten het basisarrangement vallen vanwege complexe dyslexie. Deze groep leerlingen kan aanpassingen in het programma krijgen als voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

1. uit een intelligentieonderzoek, niet ouder dan twee jaar, moet blijken dat de leerling het passende onderwijsniveau volgt.
2. het onderzoeksrapport, de resultaten van de externe begeleiding, de cijfers voor de talen en de ervaringen met beide talen in klas 1 en 2 wijzen uit dat het onmogelijk is goede resultaten te behalen. Ook het sociaal-emotioneel welzijn van de leerling en diens toekomstperspectief mogen daarbij worden meegewogen.
3. de inzet en werkhouding van de leerling bij Frans en Duits zijn gedurende langere tijd goed geweest.

4. de inzet, motivatie en werkhouding blijven ook daarna, met het aangepaste programma, goed. Omdat faciliteiten buiten het basisarrangement bij gebrek aan inzet niet zinvol zijn, kunnen deze ingetrokken worden.
5. de leerling accepteert dat hij in de bovenbouw mavo, havo en vanaf klas 5 vwo geen Frans en/of Duits meer kan volgen.

NB. Het cijfer voor Frans en Duits in klas 1 en 2 is een reëel cijfer. Wanneer het duidelijk is dat de leerling voor de extra faciliteiten in klas 3 in aanmerking kan komen, wordt overleg gevoerd tussen vakdocent (of clustervertegenwoordiger), jaarleider, dyslexiecoach, opleidingsdirecteur en eventueel na consultatie van een orthopedagoog/GZ psycholoog kunnen aanpassingen voor Frans en Duits gedaan worden.

Dispensatie vmbo kader

- Vrijstelling voor Frans én Duits is niet mogelijk.

In de eerste twee leerjaren van het vmbo kader is Frans óf Duits als tweede moderne vreemde taal verplicht. Scholen mogen zelf kiezen welke van deze twee zij aanbieden, maar mogen ook beide talen aanbieden. Voor het volgen van alleen Frans of alleen Duits is daarom geen ontheffing nodig. Vrijstelling voor Frans én Duits is niet mogelijk. Op scholen waar maar één taal wordt gegeven, kan dus geen vrijstelling worden gegeven. Een uitzondering kan worden gemaakt voor leerlingen die doorstromen naar de basisberoepsgerichte leerweg (zie [Inrichtingsbesluit WVO, artikel 22](#), eerste lid).

Wel kan de school in de eerste twee leerjaren van het vmbo kader zelf invulling geven aan het onderwijs in die tweede moderne vreemde taal, omdat er, met uitzondering van Engels, geen kerndoelen zijn voor de moderne vreemde talen.

Procedure dispensatie onderbouw

- De ouders/verzorgers dienen een schriftelijk verzoek in bij de kernteamcoördinator/jaarleider, die overleg voert met de ouders, de orthopedagoog en/of dyslexiecoach. Na dit overleg wordt een advies uitgebracht aan de opleidingsdirecteur die de beslissing neemt.
- Ouders, leerling en schoolvertegenwoordiger ondertekenen de dispensatie overeenkomst.
- De betrokken vakdocenten worden op de hoogte gebracht.

Procedure dispensatie bovenbouw havo

Een tweede moderne vreemde taal is op havo alleen in het profiel Cultuur & Maatschappij verplicht. Ontheffing daarvan mag volgens de wet niet gegeven worden. De dyslectische leerling die geen 2^e moderne vreemde taal wil volgen, zal dus voor een van de drie andere profielen moeten kiezen.

Procedure dispensatie bovenbouw vwo

Leerlingen op het vwo moeten verplicht Frans of Duits volgen. Dyslectische leerlingen kunnen daarvoor dispensatie krijgen, indien dit in de dyslexie-verklaring wordt aanbevolen. Daarnaast kan op schriftelijk verzoek van de ouders dispensatie verleend worden indien de in artikel 26-E van het inrichtingsbesluit wvo genoemde voorwaarde van toepassing is. Dit betekent dat betreffende leerling van de betrokken rapportvergadering vwo 3 of 4 een duidelijk vwo-advies krijgt, zich goed voor de taal ingezet heeft, maar dat het aannemelijk is dat het resultaat voor de taal het succesvol afsluiten van de opleiding in de weg zou staan.

Leerlingen die dispensatie krijgen, moeten wel een vervangend (keuze)vak volgen. Dispensatie kan vanaf Atheneum 4 verleend worden door de opleidingsdirecteur.

Het inrichtingsbesluit wvo biedt in artikel 26-E ook ruimte om niet-dyslectische leerlingen in de natuurprofielen vrij te stellen voor de tweede moderne vreemde taal.

Als voorwaarde wordt door de school ook hier gesteld dat uit een verklaring van een deskundige een zodanig ernstig probleem met taal blijkt, dat de kansen van de leerling om een voldoende te halen voor de tweede moderne vreemde taal erg klein zijn. Daarnaast dient de leerling zich naar het oordeel van de rapportvergadering voldoende voor de taal te hebben ingezet.

Zie bijlage.

Remediërende faciliteiten buiten het basisarrangement.

De school streeft ernaar de leerlingen met dyslexie optimaal te begeleiden maar kan geen individuele remedial teaching aanbieden. Vakdocenten zijn op de hoogte van de problematiek en handelen volgens de gemaakte afspraken. Daarnaast streeft de school ernaar om nieuwe ontwikkelingen, waaronder software, aan leerlingen ter beschikking te stellen. Wij streven er naar om alle docenten bekend te laten zijn met de mogelijkheden van de hulpmiddelen die de leerlingen mogen gebruiken.

Het Sondervick College biedt, in uitzonderlijke gevallen, leerlingen RT+ individueel [of in een groepje] aan als extra ondersteuning, voor maximaal 8 weken. Dyslectische leerlingen kunnen hiervoor ook in aanmerking komen. De dyslexiecoach en/of de schoolorthopedagoog beslissen over de deelname aan RT+.

VI Rol van de ouders

Ouders zijn verantwoordelijk voor:

- Het aanleveren van de dyslexie verklaring, inclusief onderzoeksverslag.
- Ouders en leerlingen dienen de in het onderzoeksrapport of door het Sondervick college geadviseerde extra inspanningen daadwerkelijk op te volgen.
- Indien extra inzet van externe remedial teaching volgens ouders en externe RT-er geen zin meer heeft, dienen de ouders dit, voorzien van een verslag van de RT-er, door te geven aan de jaarleider.
- Het aanvragen van extra faciliteiten via school zoals:
  - Gesproken boeken.
  - Aanvragen dispensaties bovenbouw.
  - Thuislicentie Claroread
- Evt. aanschaf van compenserende materialen voor privé gebruik zoals:
  - Computer programma's
  - Laptop
  - leeslineaal

VII Verantwoordelijkheid van de leerling zelf:

- De leerling is gemotiveerd, zet zich in voor het schoolwerk, zowel binnen de les als thuis bij het maken van huiswerk. Helaas zal dit laatste meer tijd kosten dan bij een gemiddelde leerling, maar dat is een deel van de "beperking" waar de dyslectische leerling mee om moet [leren] gaan.
- De leerling weet waar hij/zij recht op heeft, kan verwoorden welke ondersteuning nodig is en kan aangeven wanneer er iets in de ondersteuning veranderd behoeft te worden.
- De leerling neemt de aandachtspunten, zoals vermeld op de achterkant van de pas, serieus en past deze toe.
- Leerlingen die zich naar het oordeel van de rapportvergadering onvoldoende inzetten, kunnen nog hooguit rekenen op faciliteiten binnen het basisarrangement.

Bijlage: Voorbeeld van mogelijke notities die, in overleg met de leerling, genoteerd kunnen worden op de pas. ● = vast gegeven [basisarrangement] O= keuzemogelijkheid.

<p><u>Dyslexiepas:</u> [voorkant]</p>		
<p>Naam:</p> <p>Uitgereikt op:</p>		
<p><u>Ik heb recht op:</u></p> <p><u>Bij toetsing:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Extra tijd O Extra mondelinge overhoringen ● Spelfouten aangepast beoordelen. [alleen in de onderbouw] <p><u>U kunt mij helpen door:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> O mij geen onvoorbereide voorleesbeurt te geven bij MVT. O mij gebruik te laten maken van een woordenboek bij het lezen van lange teksten. O het controleren van mijn aantekeningen. O mij vooraan te laten zitten in de klas. 	<p><u>Het gebruik van hulpmiddelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Gebruik van spraakprogramma ● Gebruik van gesproken boeken O Spellingcontrole O Laptop <p><u>Huiswerk:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Dient op het bord geschreven te worden. ● Opgeven van proefwerk, minstens 1 week van te voren. ● Maximaal 2 [leer] proefwerken op één dag 	

<p>Dyslexiepas Sondervick College [achterkant]</p>	
<p><u>Verplichtingen/ aandachtspunten :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● ik probeer met de vakken en opdrachten die ik goed kan, goede cijfers te halen. ● Ik leg dit pasje zichtbaar op tafel. ● bij proefwerken en schriftelijk werk zet ik een duidelijke D op mijn werk. <p>O ik vraag, indien nodig ome hulp, extra tijd en/of andere toetsmogelijkheden [mondeling].</p> <p>O ik lees aandachtig en als ik niet weet waar de tekst over gaat, <u>kijk</u> en lees ik opnieuw.</p> <p>O ik controleer of ik iets vergeten ben, vóór ik mijn werk inlever.</p> <p><u>Huiswerk:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> O ik zorg voor goede aantekeningen. O ik schrijf mijn huiswerk goed op in mijn agenda. O ik plan mijn werk. O ik doe elke dag iets, stel niet uit, als het nodig is werk ik vooruit. O ik werk niet overdreven lang. O ik maak aantekeningen tijdens het huiswerk maken/ ik noteer de vragen. 	<p>Handtekening Leerling:</p> <p>-----</p> <p>Handtekening dyslexiecoach:</p>